ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Бершов І.О., *студент групи Юм-73*

Праця — складне й багатоаспектне явище, яке відіграє в житті суспільства і людини важливу роль. Це поняття в широкому розумінні є невід'ємним від людського життя і безпосередньо пов'язане з робочим місцем індивідуума.

Ринок робочих місць, як складова ринку праці відображає потребу в робочій силі і характеризується передусім кількістю вакансій на підприємствах і в організаціях. При цьому враховуються вакансії як функціонуючих підприємств і організацій, так і таких, що вводяться в дію. Крім того, враховуються й ті робочі місця, на яких працівники не задовольняють роботодавця і він шукає їм заміну.

Отже, ринок праці — це передусім система суспільних відносин, пов'язаних із купівлею і продажем товару «робоча сила». Крім того, ринок праці є сферою працевлаштування, формування попиту й пропозиції на робочу силу. Його можна трактувати і як механізм, що забезпечує узгодження ціни та умов праці між роботодавцями і найманими працівниками. За цих умов важливу роль у питаннях збалансованості ринків праці мають відігравати державні механізми регулювання цих важливих процесів.

Зауважимо, що в останні шість років на ринку праці спостерігалися негативні тенденції щодо зниження економічної активності населення. Цей процес зумовлений інтенсивним скороченням обсягів безробіття в умовах повільного приросту кількості зайнятого населення та супроводжувався вибуттям зі складу робочої сили населення працездатного віку внаслідок обмеження можливостей щодо гідного працевлаштування.

На відміну від вищезазначених тенденцій, у 2006р. ситуація на ринку праці набула позитивних ознак. Середньомісячна чисельність економічно активного населення віком 15-70 років у 2006 р., порівняно з 2005 р., зменшилася на 0,2% винятково за рахунок вибуття зі складу робочої сили осіб пенсійного віку та становила 22,2 млн осіб. Водночас чисельність економічно активного населення працездатного віку за вказаний період зросла на 64,2 тис. осіб та становила 20,5 млн осіб. Із зазначеної кількості громадян 19,0 млн осіб були зайняті економічною діяльністю, а решта - 1,5 млн осіб відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП) класифікувались як безробітні.

Рівень економічної активності населення віком 15-70 років у 2006 р., порівняно з 2005 р., не змінився і становив 62,2%, а для населення працездатного віку зріс із 70,9 до 71,2%.

Найвищий рівень економічної активності був характерним для осіб віком 30-49 років, а найнижчий - для молоді віком 15-24 роки та осіб пенсійного віку.

Зростання обсягів зайнятості відбувалося за рахунок збільшення кількості працюючих у секторі самостійної зайнятості за скорочення чисельності найманих працівників. Частка найманих працівників порівняно з 2005 р. скоротилася на 0,8 в.п., у тому числі в сільській місцевості — на 2,5 в.п. Цей показник у цілому по країні у 2006 р. становив 81,0%, у тому числі у міській місцевості — 93,4%, а у сільській - 54,0%. Кожен тринадцятий найманий працівник працював на умовах усної домовленості з роботодавцем.

Рівень безробіття населення віком 15-70 років (за методологією МОП) у цілому по Україні знизився на 0,4 в.п. та становив 6,8% економічно активного населення цього віку. Цей показник був нижчим, ніж у середньому по країнах Євросоюзу.

Чисельність зареєстрованих безробітних серед сільського населення зросла з 274,2 до 397,8 тис. осіб. Це свідчить про недосконаліть проведення аграрної реформи на селі, зокрема щодо збільшення зайнятості та розширення підприємництва.

Навантаження на одне вільне робоче місце становило 5 осіб за 2005-2006 рр. Значне навантаження на вільне робоче місце, яке значно перевищує середній показник для галузей економіки України, спостерігалося серед:

- кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств (20 осіб);
- технічних службовців (8 осіб);
- працівників сфери торгівлі (7 осіб).

Це засвідчує необхідність удосконалення державного механізму регулювання професійної збалансованості ринку праці в Україні.

Досягнення оптимальної економічно і соціально ефективної зайнятості — невід'ємна складова відновлення української економіки. Стимулами цього процесу мають бути ринкові важелі і цілеспрямовані заходи господарської політики на всіх рівнях.

Якщо в розвинутих країнах вирішення проблем зайнятості зазвичай не вимагає кардинальних змін економічної стратегії, то в Україні для цього потрібні докорінні економічні зміни. Передумовою таких змін є

фінансова стабілізація, підтримка й інтенсифікація економічного зростання, збільшення ресурсів для інвестиційної активності і вирішення соціальних проблем. Потрібна ефективна взаємодія найманих працівників, роботодавців і державних органів для узгодження шляхів вирішення проблем зайнятості.

Водночас державі необхідно обмежувати дії на ринку праці, забезпечуючи захист соціально вразливих груп населення і регулюючи вивільнення робочої сили.

Дуже важливо уникнути ситуації, коли поновлення економічного зростання буде відбуватися за високого і застійного безробіття. Загострення проблеми зайнятості тоді неминуче. По-перше, може збільшитись вивільнення робочої сили на підприємствах.

Для поєднання економічного зростання з розширенням зайнятості необхідні:

- поява ринково орієнтованого, захищеного державою й соціально відповідального власника виробничих та фінансових ресурсів, заохочення його підприємницької активності;
- залучення внутрішніх та іноземних інвестицій;
- забезпечення умов для матеріальної зацікавленості працівників, розвитку їхніх потреб, розширення інфраструктури для їхнього задоволення, а також відповідності професійного рівня трудящих вимогам матеріально-технічної бази виробництва.

Реалізація цих вимог можлива лише за використання розвинутого ринкового господарського механізму в поєднанні з державним регулюванням.

Кількість вільних робочих місць у 2006 р. зменшилась порівняно з попереднім роком (170,5 тис. проти з 186,6 тис). Це ознака необхідності державного втручання та інвестицій щодо створення додаткових робочих місць й оновлення наявних.

Спостерігається значне навантаження на вільне робоче місце серед кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (20 осіб), а також технічних службовців (8 осіб), працівників сфери торгівлі та послуг (7 осіб).

З метою вдосконалення державного механізму регулювання ринку праці необхідно розширити заходи активної політики зайнятості, посилити роль прогнозування ринку праці та соціального захисту населення, зокрема найбільш вразливих категорій населення, на ринку праці.

Наук . кер.- ст. викладач Сахно П. І.